

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 7 czerwca 2017 r.

Pozycja 96

POSTANOWIENIE

z dnia 1 czerwca 2017 r.

Sygn. akt Ts 229/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.Z. i L.Z. w sprawie zgodności:

art. 23, art. 26, art. 40 § 1 pkt 8 oraz art. 47 § 1 i 2 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1696), a także § 1 ust. 1 i 2 uchwały VII/100/2010 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 18 grudnia 2010 r. z art. 2, art. 7, art. 8 ust. 2, art. 17 ust. 1 i 2, art. 20, art. 22, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 47, art. 51 ust. 1, 2 i 5, art. 64 ust. 3, art. 65 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 84, art. 92 ust. 1, art. 93 ust. 2, art. 178 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 2 listopada 2016 r., sporządzonej przez pełnomocnika, J.Z. i L.Z. (dalej: skarżący) zakwestionowali zgodność z Konstytucją przepisów zawartych w dwóch aktach normatywnych, tzn. ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1696; dalej: pr.n.) oraz uchwale VII/100/2010 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 18 grudnia 2010 r. (dalej: uchwała KRN). Liczne zarzuty niezgodności z Konstytucją skarżący skierowali przeciwko art. 23, art. 26, art. 40 § 1 pkt 8 oraz art. 47 § 1 i 2 oraz § 1 ust. 1 i 2 uchwały KRN. W szczególności skarżący zarzucili, że:

1) art. 47 § 1 i 2 w zw. z art. 23, w zw. z art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. są niezgodne z art. 8 ust. 2, art. 45 ust. 1 art. 77 ust. 2 i art. 178 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim „wyłączają możliwość poddania incydentalnej kontroli zgodności z prawem (Konstytucją lub ustawą) uchwały Krajowej Rady Notarialnej lub izby notarialnej wydanych na podstawie art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. przez sąd powszechny lub sąd administracyjny w toku postępowania innego niż wywołanego wnioskiem (skargą) Ministra Sprawiedliwości o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organu samorządu notarialnego, a także przez to, że pozwalają na wydanie orzeczenia o prawach i obowiązkach obywatela na podstawie przepisu podustawowego w sytuacji, w której podstawą takiego rozstrzygnięcia może być wyłącznie przepis ustawy”;

2) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. są niezgodne z art. 47, art. 51 ust. 1, 2 i 5 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji w zakresie, w jakim „stanowią podstawę dla Krajowej Rady Notarialnej do wydania uchwały, mocą której organy izb notarialnych gromadzą informacje prywatne o konkretnym notariuszu stanowiące jednocześnie jego dane osobowe (...)”, a także w zakresie, w jakim „stanowi[ą] podstawę do wydania przez Krajową Radę Notarialną uchwały naruszającej zasadę proporcjonalności w ograniczaniu praw i wolności poprzez ustalenie wysokości składki miesięcznej na potrzeby samorządu notarialnego powiązanej z wysokością przychodu notariusza”;

3) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. są niezgodne z art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji „poprzez brak upoważnienia ustawowego określającego kompletnie zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytycznych co do treści uchwały Krajowej Rady Notarialnej określającej wysokość składek miesięcznych na potrzeby samorządu notarialnego”;

4) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. są niezgodne z art. 7, art. 17 ust. 1 i 2 oraz z art. 93 ust. 2 w zw. z art. 7 Konstytucji;

5) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. oraz § 1 ust. i 2 uchwały KRN są niezgodne z art. 2 i art. 32 Konstytucji w zakresie, w jakim ich stosowanie powoduje powstanie sytuacji, w której „uiszczając faktycznie różną kwotę składki notariusze otrzymują takie same »świadczenia« ze strony samorządu notarialnego, przez co naruszona zostaje zasada równości wobec prawa oraz zasada sprawiedliwości społecznej”;

6) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. i § 1 ust. 2 uchwały KRN są niezgodne z art. 17 ust. 1, art. 20, art. 22, art. 47 w zw. z art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji w zakresie, w jakim „dozwalają na uzależnienie lub uzależniają wysokość składki (...) od przychodu podmiotu niebędącego notariuszem (spółki partnerskiej), a przez to umożliwiają organom samorządu notarialnego kontrolę wysokości przychodów spółki partnerskiej w celu weryfikacji prawidłowości odprowadzonej lub przeznaczonej do odprowadzenia składki, co stanowi naruszenie wolności gospodarczej dla takiego podmiotu oraz naruszenie jego prawa do prywatności nie wynikające wprost z ustawy oraz nieuzasadnione ochroną interesu publicznego (...)”;

7) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 pr.n. i § 1 ust. 1 i 2 uchwały KRN są niezgodne z art. 20 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 22, art. 84 w zw. z art. 64 ust. 3 w zw. z art. 217 Konstytucji w zakresie, w jakim „nakładają one na notariuszy osobiste, bezzwrotne, przymusowe świadczenie na rzecz samorządu przyjmujące charakter podatku obrotowego (lub daniny publicznej) bez jakiegokolwiek upoważnienia ustawowego i z naruszeniem zasady proporcjonalności”;

8) art. 23 i art. 40 § 1 pkt 8 w zw. z art. 26 § 1 pr.n. są niezgodne z art. 65 ust. 1 Konstytucji przez to, że „umożliwiają pozbawienie członka samorządu zawodowego utworzonego w drodze ustawy prawa wykonywania zawodu w oparciu o przepis rangi podstawowej w sytuacji, gdy wyjątki od zagwarantowanej konstytucyjnie wolności wyboru i wykonywania zawodu może określać wyłącznie ustawa”.

Skarga konstytucyjna została sformułowana przez skarżących w związku z następującą sprawą.

Skarżący zostali pozwani przez Izbę Notarialną w W. o zapłatę kwoty pieniężnej tytułem składek samorządowych należnych za 2011 r. Po rozpoznaniu powództwa Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z marca 2015 r., zasądził od skarżących na rzecz Izby Notarialnej w W. kwotę pieniężną z ustawowymi odsetkami. W uzasadnieniu tego orzeczenia sąd pierwszej instancji, odwołując się do postanowień uchwały KRN oraz przepisów pr.n., stwierdził, że obowiązek uiszczania składki w wysokości określonej w uchwale KRN został nałożony na skarżących w trybie przewidzianym ustawowo. Sąd wykluczył przy tym swoją kompetencję do dokonania incydentalnej kontroli zgodności uchwały KRN z obowiązującymi przepisami powszechnie obowiązującymi (Konstytucją i pr.n.), podkreślając wyłączność procedury

wykonywanej przez Sąd Najwyższy, określonej w art. 47 pr.n. W wyniku apelacji skarżących od opisanego orzeczenia Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z maja 2016 r., zmienił je w ten sposób, że zasądził od skarżących kwoty pieniężne, znosząc jednakże solidarny charakter obowiązku uiszczenia kwot dochodzonych przez stronę powodową. Sąd drugiej instancji podzielił w całości pogląd odnośnie do braku podstaw prawnych do uwzględnienia żądania skarżących przeprowadzenia kontroli zgodności z prawem uchwały jednostki samorządu zawodowego notariuszy. Za pozbawione racji sąd uznał także stanowisko skarżących co do niezgodności uchwały KRN z konstytucyjną zasadą równości. Skarżący podkreślili w uzasadnieniu skargi również okoliczność wszczęcia wobec nich postępowania dyscyplinarnego w związku z zarzutem naruszenia art. 23 w zw. z art. 50 pr.n.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK.

Ustalenie przez Trybunał, że skarga w całości lub w części spełnia wymagania prawem przewidziane i nie występuje okoliczność, o której mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 ustawy o TK, uzasadnia – w świetle art. 61 ust. 2 ustawy o TK – nadanie jej dalszego biegu.

W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia wymogi formalne wynikające z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz z przepisów ustawy o TK.

Jak ustalił Trybunał, skargę konstytucyjną złożył w imieniu skarżących radca prawny, który przedstawił stosowne pełnomocnictwo. Skarżący wyczerpali przysługującą im drogę prawną, ponieważ od wyroku Sądu Okręgowego w W. z maja 2016 r. nie przysługują żadne zwyczajne środki zaskarżenia. Trybunał stwierdza też, że skarżący dochowali trzymiesięcznego terminu do wniesienia skargi zastrzeżonego w art. 77 ust. 1 ustawy o TK. Zgodnie z treścią oświadczenia zamieszczonego w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej wyrok sądu drugiej instancji został doręczony ich pełnomocnikowi 8 sierpnia 2016 r., zaś skarga konstytucyjna została złożona 2 listopada 2016 r.

Skarżący prawidłowo, tzn. adekwatnie do treści orzeczenia wydanego w jej sprawie, jak i do niektórych zarzutów sformułowanych w skardze, określili przedmiot zaskarżenia – art. 23, art. 26, art. 40 § 1 pkt 8 oraz art. 47 § 1 i 2 pr.n. oraz § 1 ust. 1 i 2 uchwały KRN. Uprawdopodobnili także zarzuty naruszenia przez zakwestionowane przepisy pr.n. i uchwały KRN ich praw podmiotowych wynikających z części wskazanych w skardze unormowań Konstytucji. Taką, pozytywną z punktu widzenia dopuszczalności merytorycznego rozpoznania niniejszej skargi, kwalifikację przyjąć należy w odniesieniu do zarzutów opisanych wyżej w pkt 1 i 7, w szczególności w kontekście niezgodności zaskarżonych przepisów z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 77 ust. 2 oraz z art. 22 w zw. z art. 64 ust. 3 i art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Tym samym Trybunał stwierdza, że skarżący wypełnili obowiązki wynikające z art. 53 ustawy o TK, co uzasadnia nadanie analizowanej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.